# Dragen studentevaluaties bij aan verbetering van de onderwijskwaliteit in het hoger beroepsonderwijs?

Beantwoord door Maartje Kouwenberg (Kennismakelaar Kennisrotonde)

8 november 2022

KR. 1498

## Kort antwoord

Studentevaluaties kunnen bijdragen aan verbetering van de onderwijskwaliteit. Een voorwaarde hiervoor is dat opleidingen anoniem concrete vragen stellen die gebaseerd zijn op kenmerken van effectief onderwijs. Daarnaast is het belangrijk dat opleidingen tijdens het verwerken van de antwoorden er rekening mee houden dat studenten hun antwoorden vertekend zijn door factoren die niets met onderwijskwaliteit te maken hebben. Voor een goed beeld van de onderwijskwaliteit dienen opleidingen naast studenten ook experts en collega's te bevragen en observaties uit te voeren. Om ervoor te zorgen dat docenten de uitkomsten van evaluaties daadwerkelijk benutten om hun onderwijs te verbeteren, is het belangrijk dat zij coaching krijgen.

## Antwoord

Opleidingen vragen regelmatig aan studenten om een cursus of docent te evalueren. Deze evaluaties zijn vaak in de vorm van vragenlijsten waarin studenten via schaalvragen hun oordeel geven op een aantal onderwijskenmerken, zoals inhoud, werkvorm, gebruikte onderwijsmaterialen en de didactische kwaliteiten van de docent.

Onderzoek naar studentevaluaties is vooral uitgevoerd binnen wetenschappelijk onderwijs en richtte zich op de didactische kwaliteiten van docenten (Hornstein, 2017). Dit antwoord gaat daarom vooral daarover. Aannemelijk is dat studentevaluaties van universiteiten en hogescholen vergelijkbaar zijn.

### Studenten bevragen op kenmerken van effectief onderwijs

Voordat de uitkomsten van studentevaluaties kunnen bijdragen aan verbetering van de onderwijskwaliteit, is het belangrijk dat evaluaties de juiste vragen bevatten. Vaak zijn de vragen in studentevaluaties niet gebaseerd op een duidelijke theorie over wat effectieve docenten zijn (Spooren et al., 2013). In de onderwijskunde is er redelijke consensus over kenmerken van effectief onderwijs of effectieve docenten. Effectieve docenten hebben bijvoorbeeld vakkennis, zijn behulpzaam, en interacteren met studenten om kennis en ideeën uit te wisselen en om hen te motiveren en te helpen (Devlin & Samarawickrema, 2010). Omdat die effectiviteitskenmerken niet altijd in studentevaluaties worden opgenomen, meten ze niet altijd wat ze moeten meten. Met andere woorden, ze zijn niet valide.

Om wel valide te zijn, dienen studentevaluaties vragen te bevatten over didactische kenmerken die effectief zijn (Boysen, 2020). Docenten hebben daar meer aan en hun onderwijs werd effectiever dan dat van docenten die evalueerden via multidimensionale vragenlijsten die heel veel verschillende kenmerken bevroegen of via vragenlijsten die juist uit maar enkele globale vragen bestonden (Penny & Coe, 2004). Gestandaardi-seerde vragenlijsten bevatten de effectieve onderwijs- en/of didactische kenmerken.

Ook voor open vragen geldt dat gedetailleerde vragen over kenmerken van effectief onderwijs ervoor zorgen dat studenten betere aanwijzingen geven voor onderwijsverbetering dan via algemene open vragen (Hoon et al., 2015). Gedetailleerde vragen zorgen ervoor dat studenten meer commentaren geven met verbetersuggesties. Dit was onderzocht in drie cursussen op twee Engelse universiteiten. Studenten gaven feedback via een format waarin gedetailleerde vragen stonden over wat moest blijven, wat moest stoppen en wat moest starten (Hoon et al., 2015).

### *In dialoog*

Naast studentevaluaties via vragenlijsten zijn er aanwijzingen dat in gesprek gaan met studenten waardevolle informatie oplevert om de didactische vaardigheden van docenten te verbeteren (Deenen et al., 2015). Onderzoek onder 36 Nederlandse lerarenopleiders liet zien dat hoe directer en persoonlijker de evaluaties met studenten waren, hoe meer invloed het volgens de lerarenopleiders had op hun didactische vaardigheden (Deenen et al., 2015). In de studie ging het over vaardigheden zoals relevante leerinhoud en een veilig en uitdagend leerklimaat bieden.

Bij een ander onderzoek werden studentevaluaties ook in dialoog verzameld, maar dan zonder de docent erbij (Sozer et al., 2019). Hier bediscussieerden studenten antwoorden op een paar open vragen die zij daarvoor individueel hadden ingevuld. Het waren vragen over wat goed ging, wat bijdroeg aan hun leren, suggesties voor verbetering en open commentaren. De discussies werden eerst in kleine groepjes gevoerd en daarna met de gehele groep. Op basis van uitkomsten over vijf jaar heeft de opleiding onderwijsver-beteringen aangebracht.

### *Anoniem*

In voorgaande voorbeelden waren studenten wel of niet anoniem voor de docent en anonimiteit blijkt bij te dragen aan de kwaliteit van uitkomsten van studentevaluaties (Benton et al., 2014). Studenten geven een cursus of docent een hogere score als de docent bij de evaluatie aanwezig is of als ze hun naam op een vragenlijst moeten zetten (Benton et al., 2014). Daarnaast blijkt dat studenten in een gesprek minder kunnen reflecteren op wat ze hebben geleerd of over de didactische kwaliteiten van een docent als de docent er zelf bij is (Sozer et al., 2019). Om de juiste informatie uit studentevaluatie te halen wat vervolgens bij kan dragen aan onderwijsverbetering, kunnen opleidingen studentevaluaties het beste anoniem of zonder de eigen docent afnemen.

### *Online of face-to-face*

Er is geen verschil in evaluatiescores als studenten hun antwoorden klassikaal of online invullen (Spooren et al., 2013). Maar online of klassikaal maakt wel uit voor het aantal studenten dat een evaluatie invult en hoe lang hun antwoorden op de open vragen zijn. Online vult namelijk minimaal 20% (Boysen, 2016) tot 41% (Hornstein, 2017) minder studenten een evaluatie in dan in de klas. Maar de studenten die het

invullen, schrijven online wel anderhalf keer zoveel op dan dat ze in een klas doen (Boysen, 2016). Boysen (2016) concludeert in zijn overzichtsstudie dat als opleidingen van iedere student feedback wil, ze evaluaties in de klas kunnen afnemen. Maar als het opleidingen vooral om kwalitatieve antwoorden op open vragen gaat, dan kunnen zij studenten online evaluaties in laten vullen.

### *Ook andere perspectieven meenemen*

Ten slotte is het voor een compleet beeld van onderwijskwaliteit belangrijk om naast het perspectief van studenten andere perspectieven mee te nemen. Dat kan bijvoorbeeld via observaties door collegae of experts, interne en externe reviews van cursusmateriaal, evaluaties van alumni en zelfevaluaties door docenten (Breetvelt, 2021; Hornstein, 2017; Kreizer, 2021). Die aanvullende perspectieven zijn onder meer belangrijk omdat studenten niet kunnen oordelen over zaken die buiten hun eigen concrete ervaringen liggen (Hornstein, 2017) of over zaken als de expertise van een docent (Benton et al., 2014). Daarnaast zijn er veel factoren die studenten hun mening over een docent of cursus beïnvloeden (Heffernan, 2022; Benton et al., 2014).

## Juiste analyses en evaluaties als onderdeel van professionaliseringstraject

Nadat de informatie via studentevaluaties is verzameld, is het belangrijk om de juiste analyses uit te voeren en om een vervolg te geven aan de uitkomsten. Hierdoor kunnen de uitkomsten daadwerkelijk bijdragen aan onderwijsverbetering.

### *Rekening houden met mogelijke vertekeningen*

Als opleidingen de resultaten analyseren, is het met name van belang dat zij rekening houden met factoren die niets met onderwijskwaliteit te maken hebben, maar de antwoorden van studenten wel beïnvloeden (Heffernan, 2022; Benton et al., 2014). Deze factoren kunnen vertekeningen (bias) veroorzaken. Voorbeelden van factoren zijn het geslacht van de docent, de motivatie en voorkennis van studenten, het vak of vakgebied, of de grootte van een klas of groep. Vrouwelijke docenten en docenten binnen bètawetenschappen krijgen lagere scores van studenten dan mannelijke docenten en docenten binnen de sociale- en geesteswetenschappen (Heffernan, 2022). En studenten in kleinere klassen zeggen meer te leren dan studenten in grotere klassen (Benton et al., 2014). Door in de analyses alert te zijn op dergelijke mogelijke vertekeningen krijgt een opleiding meer betrouwbare informatie waarmee zij vervolgens het onderwijs kunnen verbeteren.

## Onderdeel van professionaliseringstraject

Maar alleen betrouwbare informatie verzamelen over studenten hun ervaringen draagt niet bij aan verbetering van de onderwijskwaliteit. Verschillende langlopende studies laten zien dat docenten over de jaren heen dezelfde scores bleven krijgen van studenten (Boysen, 2016; March et al., 2007), als er verder niets met de evaluaties werd gedaan.

Studentevaluaties dragen alleen bij aan betere didactische vaardigheden van docenten als ze onderdeel zijn van een professionaliseringstraject (Boysen, 2016; Wright & Jenkins-Guarnieri, 2012). Er is bewijs dat coaching door een collega of een expert hiervoor effectief is (Boysen, 2016; Spooren et al., 2013; Knol, 2013). Docenten die gecoacht werden, scoorden bijvoorbeeld hoger op opeenvolgende studentevaluaties (Wright

& Jenkins-Guarnieri, 2012), ze rapporteerden meer kennis op te doen, en studenten gaven aan dat zij meer leerden als een docent na de studentevaluaties coaching had ontvangen (Knol, 2013). In laatstgenoemde studie hadden 75 docenten van een Nederlandse universiteit enkele dagen na de studentevaluatie een gesprek met een coach. Hierin namen zij de studentevaluaties door en bespraken mogelijke verbeteringen.

## Geraadpleegde bronnen

Benton, S. L., & Cashin, W. E. (2014). Student ratings of instruction in college and university courses. In *Higher education: Handbook of theory and research* (pp. 279-326). Springer.

Boysen, G. A. (2016). Using student evaluations to improve teaching: Evidence-based recommendations. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*, *2*(4), 273-284.

Boysen, G. A. (2020). The multidimensional nature of teaching and student evaluations: Commentary on students' judgements of learning and teaching effectiveness. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, *9*(2), 152-156.

Breetvelt, I. S. (2021). *Studentevaluaties basis voor docentbeoordeling en onderwijsverbetering?* Kohnstamm Instituut.

Deenen, F., Geldens, J., & Khaled, A. (2015). Hoe studentevaluaties bijdragen aan de professionalisering van lerarenopleiders. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, *36*(2), 35-46.

Devlin, M., & Samarawickrema, G. (2010). The criteria of effective teaching in a changing higher education context. *Higher Education Research & Development*, *29*(2), 111-124.

Heffernan, T. (2022). Sexism, racism, prejudice, and bias: a literature review and synthesis of research surrounding student evaluations of courses and teaching. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, *47*(1), 144-154.

Hoon, A., Oliver, E., Szpakowska, K., & Newton, P. (2015). Use of the 'Stop, Start, Continue'method is associated with the production of constructive qualitative feedback by students in higher education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, *40*(5), 755-767.

Hornstein, H. A. (2017). Student evaluations of teaching are an inadequate assessment tool for evaluating faculty performance. *Cogent Education*, *4*(1), 1304016.

Knol, M. H. (2013). Improving university lectures with feedback and consultation (doctoral thesis). University of Amsterdam.

Kreitzer, R. J., & Sweet-Cushman, J. (2021). Evaluating student evaluations of teaching: A review of measurement and equity bias in SETs and recommendations for ethical reform. *Journal of Academic Ethics*, 1-12.

Marsh, H. W. (2007). Do university teachers become more effective with experience? A multilevel growth model of students' evaluations of teaching over 13 years. *Journal of educational psychology*, *99*(4), 775.

Penny, A. R., & Coe, R. (2004). Effectiveness of consultation on student ratings feedback: A meta-analysis. *Review of educational research*, *74*(2), 215-253.

Sozer, E. M., Zeybekoglu, Z., & Kaya, M. (2019). Using mid-semester course evaluation as a feedback tool for improving learning and teaching in higher education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*.

Spooren, P., Brockx, B., & Mortelmans, D. (2013). On the validity of student evaluation of teaching: The state of the art. *Review of Educational Research*, *83*(4), 598-642.

Wright, S. L., & Jenkins-Guarnieri, M. A. (2012). Student evaluations of teaching: Combining the meta-analyses and demonstrating further evidence for effective use. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, *37*(6), 683-699.

## Over deze vraag

| | |
|---|---|
| Opgesteld door: | Maartje Kouwenberg (kennismakelaar Kennisrotonde) |
| Vraagsteller: | Docent hoger beroepsonderwijs |
| Onderwijssector: | Hoger beroepsonderwijs |
| Trefwoorden: | Studentevaluaties, studentenfeedback, onderwijskwaliteit, hoger onderwijs, hbo |
| Referentie: | Kennisrotonde. (2022). *Dragen studentevaluaties bij aan verbetering van de onderwijskwaliteit in het hoger beroepsonderwijs?* (KR. 1498) |

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.